

Değişmeyen Türkiye'nin romanı

Yeni romanı 'Körburun'da bir adada yaşayan insanların bireysel kaderlerini Türkiye'nin tekerrür eden makus tarihine bağlayan kapsamlı bir hikâye anlatan Hikmet Hükümenoğlu, çok akıcı ve gerilimli bir kurguyla sıradan kötülüğü açığa çıkarıyor.

1971 İstanbul doğumlu Hikmet Hükümenoğlu, 'Kar Kuyusu' yayımlandığında umut veren genç yazarlar arasında değerlendirilmişti. Kariyeri -büyük bir sıçrama yapmamakla birlikte ilk romanındaki düzeyi tutturarak- 'Küçük Yalanlar Kitabı' (2007), '47 Numaralı Kamara' (2010) ve '04:00' (2012) ile sürdürdü. Bu hafta yayımlanan 'Körburun', Hikmet Hükümenoğlu'nun yazarlık kariyerinde yeni bir döneme, olgunluk dönemine girdiğinin habercisi. Yaklaşık 600 sayfalık hacmi, kucakladığı geniş tarihsel süreci, çarpıcı olayları, derinlemesine işlenmiş roman kişileri ve bütün bunları birbirine bağlayan kurgusuyla 'Körburun', hem edebi

açıdan başarılı hem de ele aldığı konuları ve işlediği temalarıyla önemli bir roman.

Hükümenoğlu, romanını -kendi internet sitesinde- tanıtırken “Konusunu anlatmayacağım; heyecanınızı kaçırmak istemem, zaten anlatmaya kalksam saatler sürer” demiş. Gerçekten de geniş bir zaman aralığına yayılan, pek çok kişi, karakter ve yan hikayecik barındıran bir romanı özetlemek saatler ve sayfalar tutar. Bu nedenle okuyucuya kabaca bir fikir verecek tarzda bir özetle yetinmek zorundayız.

NEFRET TOHUMLARI

Öncelikle mekan ile başlayalım. Körburun adasındayız. “İnsanların pek hatırlamadığı, turistlerin rağbet etmediği, akıntılar yüzünden teknelerin yanaşmadığı, günde sadece iki vapur seferi yüzünden gidip gelmesi dert olan, İstanbul’un burnunun dibinde ama bir o kadar da uzak, onuncu Prens Adası”dır Körburun. Eksile eksile bir avuç kalmış Rum azınlıkla Türklerin kavgasız gürültüsüz birlikte yaşadığı -haritaya yazar tarafından eklenmiş- küçücük bir ada. Bu cümleye ‘eskiden’ sözcüğünü eklemek gerekir. Çünkü romanın ilk anlatım zamanı olan 1990 yılı sonbaharında adadaki Rum sayısı çok az ve dostluk çok eskilerde kalmış. Ama eskilerden gelen ‘uğursuzluk’ varlığını sanki hâlâ koruyor. Bir süre önce ortadan kaybolan Seher Hanım’ın hayaletinin akşam vakti ortalarda dolaştığı söylentileri yayılırken ayrılıyoruz 1990 yılından ve 1960’a gidiyoruz. Arka planda öncesi ve sonrasıyla 27 Mayıs süreci, ön planda Meral ve Hayri’nin aşkları. Yıllar yavaş yavaş ilerlerken ülkenin atmosferi Körburun’u da etkileyecek adaya ekilen kin ve nefret tohumları pek çok kişinin hayatını değiştirecektir. En çok etkilenenlerse azınlıklardır.

12 EYLÜL'DEN 90'LARA...

80’e, 12 Eylül darbesi arifesine gelindiğinde bir önceki kuşağın çocukları çıkar karşımıza. Artık imha edilecekler azınlıklar değil devrimci gençlerdir. Ama baskı ve zulümle birlikte hayat da devam eder. Ada yeni aşklara, yeni ilişkilere, yeni evliliklere sahne olurken eskinin uğursuz mirası varlığını

sinsice belli etmektedir.

Son bölümde 1990 yılındayız. Hikayenin başladığı zamana ve mekana geri döndük. Neriman Abla, Hayri, Meral, Seher, Murat, Ferit, Yorgo, Agop ve diğerlerinin kaderleri yavaş yavaş şekillenecek. Kimi hayat sonlanırken kimisi kimbilir hangi yöne doğru savrulacak. Körburun ise barındırdığı acılarla, bu acıları devralacak yeni kuşaklarla birlikte varlığını sürdürecektir...

“OLANLAR HEP BİRBİRİYLE İLİŞKİLİDİR VE AYNIDIR”

Pek çok roman karakteri ve kişisi sayabilirim ama romanda rol çalıp öne çıkan bir karakter yok. Herkes kendi hikâyesinin kahramanı. Herkesin hikayesi bir diğerininkini kesiyor, birbirini etkiliyor ya da bütünlüyor. Sonuçta aşağıdan yazılan toplumsal tarih gibi roman da bireysel hikâyelerin toplamına dönüşüyor. Ancak bu tarihin bir üst belirleyeni olduğunu, bireysel hikâyelerin -herzaman açıkça görülmeyen- arka planında siyasi ve ekonomik dinamiklerin işlediğini biliyoruz. Öyle ki söz konusu dinamikler kendimize çok özel gelen hikâyelerimizi bile anonimleştiriyor, kahramanları sıradanlaştırıp silikleştiriyor. Hikmet Hükümenoğlu, ‘Körburun’ romanında tarihi anlatıların bu iki veçhesini çok iyi bir araya getirmiş. Sağlam kurgusuyla, her biri kendi iç dinamikleriyle farklılaşan özel tarihleri ülkenin genel tarihiyle ilişkilendiriyor. Üstelik bireyleri kurgunun ya da tarihin kuklalarına dönüştürmeden başarıyor bunu.

Romanda nasıl yaşamak ve nasıl ölmek gerektiğine dair bir rehber hazırlayan Romalı filozof Marcus Aurelius’a göndermelere rastlıyoruz. Romanla örtüşen bir ifadeyi alıntılıyorum; “Etrafında olup biten şeyleri gören kişi, aslında her şeyi görmüştür: Başı ve sonu olmayan zamanın içinde olmuş ve olacak olan her şeyi. Çünkü olanlar hep birbiriyle ilişkilidir ve aynıdır.”

TÜRKİYE'NİN TARİHİ ÖYLE BİR KISIR DÖNGÜ Kİ...

Hikmet Hükümenoğlu, hikayenin içine kattığı bu sözlerin ne denli isabetli olduğunu romanı yazarken farketmiş; “Ben üç yıl boyunca Körburun

ahalisinin dertleriyle uğraşırken, memleketimiz belki 30 yılı dolduracak kadar çok travma geçirdi. Böyle sıkıntılı bir dönemde bu romanı yazmak da kaderin bana bir cilvesi oldu. Bir yandan 40 yıl öncesine ait bir dünya kurgulamaya ve insanların o zamanlardaki korkularını, endişelerini ve hayal kırıklıklarını anlamaya çalışıyordum, bir yandan da etrafımda bombalar patlarken roman yazmanın anlamsızlığını düşünüyordum. Masamın üzerinde birikmiş kitapları ve eski mecmuaları karıştırdıkça bir şeye iyice emin oldum: Ülkemizin tarihi öyle kısır bir döngü ki, ister 60'ları yazın, ister 70'leri ya da 80'leri, aslında hep bugünü anlatıyorsunuz.”

TÜRKİYE METAFORU ADA

Hükümenoğlu'nun dramlarla, kırılma noktalarıyla dolu hikâyeleri geçmiş ve günümüzü anlatıyor. “Yabancı olduğumuzu sandığımız ama içinde yaşadığımızı hatırlayacağımız, sonunu merak edip aslında bildiğimizi fark edeceğimiz bir dizi olayın içine çekiyor bizi”. Bilinen, hatırlanan ama bastırılan bir dizi olay. Körburun adasında da herkes her şeyi bildiği halde - gerçeğe başetmekte zorlandığı için- kendisine anlatılan yalanlara, masallara sarılıyor. Bilmezden gelme refleksi ne yazık ki bu toplumun genel karakteristiğidir; acıları kahramanlık hikayeleri arkasında gizlemek, sahte başarı ve mutluluk hikayeleriyle avunmak, böylelikle hakikati yadsımak ve travmaları bastırmak... Bastırılmıyor elbette, bastırılan bir süre sonra mutlaka geri dönüyor. Ama geri döndüğünde bastırılan ilk halinden çok daha farklı ve çok daha ürkütücü...

Tarihin sürekli tekerrür etmesinin en önemli nedenlerinden biri unutmak ve yalanlara sarılmaktır. Bir Türkiye metaforu olan Körburun adasının ahali de aynı dertten muzdarip; hatırlamak istemedikleri şeyleri unutuyorlar. Olaylar unutuluyor, geriye nefret ve o nefretten doğan kötülük kalıyor. Unutmamak için formatlanmamış bir bilinç, başka türlü düşünecek bir zihin gerek. Nitekim romanda geçmiş unutmayan tek kişi adada adı deliye çıkmış olan Neriman Abla...

ROMANI EDEBİ AÇIDAN DEĞERLİ KILAN...

Sedede büyük toplumsal olaylar ve onların dinamikleriyle ilgilenmemiş Hükümenoğlu. Kadın erkek ilişkileri, dostluklar, kıskançlıklar, iş hayatı, gündelik hayatın değişimi gibi konular da eleştiriden nasipleniyor; özellikle de evlilik müessesesi...

Romanda bu yazı çerçevesine sığdıramadığım ya da gözden kaçırdığım daha pek çok kişi, olay ve temanın bulunduğunu söyleyebilirim; ki ilk aklıma gelen çok çarpıcı anlatılmış bir linç vakasıdır. Ancak romanın başarısı bunları teşhir etmekten kaynaklanmıyor. Romanı edebi açıdan değerli kılan Hükümenoğlu'nun çok sayıda hikaye, kişi ve olay barındıran 'Körburun'u çok akıcı ve gerilimli tek bir hikaye biçiminde kurgulamış ve anlatmış olması. Önceki romanlarında korku ve gerilim yaratma becerisini göstermişti. 'Körburun'da somut bir tarihi bu becerilerini kullanarak hikaye etmiş. Asıl korkunç olanın insan ruhunda, tutkularında, arzularında gizlendiğini bir kez daha sergiliyor...

KÖRBURUN Hikmet
Hükümenoğlu
Can Yayınları, 2016
589 sayfa, 36 TL.

